ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΤΡΩΝ

ΕΠΙΚΡΙΣΙΣ

ΤΗΣ ΤΟΥ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑΣ

(Ἐκδόσ. Στερεοτ. 1852).

Προτιθέμενοι, καθ' ἃ ἐν τοῖς προλεγομένοις εἴπομεν, τῶν παρ' ἡμῖν τινα πρὸς διδαχὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκδεδομένων βιβλίων ἰδίᾳ ἕκαστον νὰ ἐπικρίνωμεν ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀ. Ῥ. Ῥαγκαβῆ καθηγητοῦ τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου ἑλληνικῆς χρηστομαθείας, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ τὰς ἄλλας παρευδοκιμήσασα καὶ παντελῶς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἐκβαλοῦσα καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀφανίσασα μόνη πανταχοῦ φαίνεται καὶ μόνη πανταχοῦ περιφέρεται.

Πολλὰ μὲν καὶ παντοῖα εἶνε τὰ ὑπὸ τοῦ Ῥαγκαβῆ συγγεγραμμένα βιβλία, καὶ ἡ αὐτὴ σχεδὸν ἐν πᾶσιν ἐπιπολάζει ὀλιγωρία καὶ εὐχέρεια καὶ ἀπειρία. Ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἡ ὑπόθεσις εἶνε τοιαύτη, ὥστε καίτοι ἔχοντα ὅπως ἔχουσιν οὔτε σφόδρα μεγάλης οὔτε λόγου πολλοῦ ἀξίας βλάβης πρόξενα γίνονται· διὸ καὶ ἧττον περὶ αὐτῶν φροντίζομεν καὶ ἀνεκτότερον ἑκασταχόθεν αὐτὰ προκύπτοντα βλέπομεν. Ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ὅμως χρηστομαθείας, ἥτις σκοπὸν ἔχει τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς μάλιστα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἥτις πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν γυμνασίων συνταχθεῖσα πανταχοῦ παρὰ πᾶσιν ἀποδοχῆς ἠξιώθη, μεγίστη καὶ πλείστου λόγου ἀξία βλάβη προέρχεται· διότι μακρὸν μετ' αὐτῆς οἱ παῖδες συντρεφόμενοι χρόνον καὶ ἀεί τι, ὡς εἰκός, τῆς κακίας αὐτῆς ἀποφερόμενοι πλήρεις οὕτω ψευδοῦς καὶ νόθου

διδασκαλίας ἀποδείκνυνται ἐμμόνου ὑπὸ τῆς συχνῆς ὁμιλίας καὶ δυσαπαλλάκτου γινομένης. Ὅθεν καὶ πρότερον ἐπιστροφῆς καὶ φροντίδος πολλῆς τὰ τῆς χρηστομαθείας ταύτης ἄξια ὑπελάβομεν καὶ νῦν ἀναγκαιότατον καὶ χρησιμώτατον τὸν ἔλεγχον αὐτῆς νομίζοντες μετὰ προθυμίας αὐτὸν ἀναλαμβάνομεν οὐδὲν ἄλλο σκοποῦντες ἢ τὴν ὠφέλειαν τῆς φιλτάτης ἑλληνικῆς νεότητος, ὑπὲρ ἧς χαίρομεν πάντα μόχθον μοχθοῦντες καὶ πάντα ἀγῶνα ἀγωνιζόμενοι.

Ὁσάκις τὴν χρηστομάθειαν ταύτην ἀνελίττομεν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ παντοδαπὰ πλημμελήματα βλέπομεν, ὧν πολλὰ αἴσχιστα καὶ ἐπονειδιστότατα εἶνε, μεγάλως μὲν καὶ τὴν ἀπόνοιαν τοῦ συντάκτου αὐτῆς θαυμάζομεν, πολλῷ μᾶλλον ὅμως τὴν ἰδιωτείαν ἢ τὴν φαυλότητα τῶν ὡς διδακτικὸν αὐτὴν βιβλίον παραχρῆμα ἐγκρινάντων τε καὶ συστησάντων. Οὕτω μεγάλη καὶ πανταχόθεν συμφανὴς ἡ μοχθηρία καὶ κακοδαιμονία τῆς χρηστομαθείας ταύτης εἶνε, ὥστε δυοῖν θάτερον πρέπει τις περὶ τῶν συστησάντων καὶ ἐγκρινάντων αὐτὴν νὰ ὑπολάβῃ· ἢ ὅτι παντελῶς ἀπαίδευτοι καὶ ἑλληνικῶν γραμμάτων ἄγευστοι ἦσαν, ὅπερ, ἂν δὲν εἶνε σύνηθες παρ' ἡμῖν, δὲν εἶνε ὅμως καὶ ὅλως ξένον, ἢ ὅτι παντάπασι πονηροὶ καὶ παράσημοι ὑπῆρχον εὐκόλως καταχαριζόμενοι καὶ καταπροδιδόντες ὅ τι ἡ ταλαίπωρος πατρὶς διεπίστευσεν αὐτοῖς.

Οὐδὲν ἄλλο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος χρηστομάθεια εἶνε ἢ ἄζηλον αὐτοσχεδίασμα πλημμελοῦς καὶ ἀναλήθους διδασκαλίας ἀνάπλεων. Οὐδαμοῦ αὐτῆς φαίνεται γνῶσις καὶ ἐμπειρία, οὐδαμοῦ λογισμὸς καὶ κρίσις, οὐδαμοῦ τάξις καὶ κόσμος, οὐδαμοῦ οὐδὲν ἴχνος συγγραφικῆς ἀρετῆς. Τὰ πάντα ἐν αὐτῇ κακῶς καὶ σφαλερῶς ἔχουσι καὶ τὰ πάντα ὁμοίως τὴν ἀνυπέρβλητον τοῦ συντάκτου ἀπειρίαν καὶ ἀκρισίαν καὶ εὐχέρειαν ἐμφαίνουσι. Δὲν ὑπάρχει ἴσως σφάλμα, ὅσον μέγα καὶ ἂν εἶνε, ὅπερ δὲν δύναταί τις νὰ εὕρῃ ἐν τῇ χρηστῇ ταύτῃ χρηστομαθείᾳ. Πανταχοῦ αὐτῆς διαπρέπει ἐσχάτη ἄγνοια καὶ τῆς ἑρμηνευτικῆς καὶ τῆς κριτικῆς καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῆς γεωγραφίας. Ἐν πάσῃ αὐτῆς σελίδι ἐπ' αὐτοφώρῳ καταλαμβάνεται ὁ περίδοξος αὐτῆς συγγραφεὺς ἀγνοῶν καὶ τὴν τεχνολογίαν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν σύνταξιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Οὐδὲν μέρος αὐτῆς ὑπάρχει μὴ βοῶν τυρρηνικῆς κώδωνος μεγαλοφωνότερον ὅτι ὁ παντειδήμων αὐτῆς συντάκτης εἶνε γραμμάτων ἁπάντων ἀμάθητος οὐδὲν οὐδαμῶς ἐπιστάμενος οὐ μόνον τῶν ἔξω τοῦ κοινοῦ πάτου ἀλλὰ καὶ τῶν κοινοτάτων καὶ τοῖς πᾶσι γνωρίμων.

Θαυμαστὰ πάντως ὑμῖν, ὦ φίλοι ἀναγνῶσται, καὶ παράδοξα τὰ λεγόμενα φαίνονται διὰ τὴν μεγίστην τοῦ Ῥαγκαβῆ δόξαν, οὕτινος τὴν πολυποίκιλον σοφίαν πάντες ὡς εἰπεῖν ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσι· καὶ οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἀηδής πως καὶ δυσάρεστος ὑμῖν προσπίπτει ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐκφραζόμεθα ὡς ὑπερβολικῶς δῆθεν καὶ σκαιῶς ἔχων καὶ πάμπολυ τῆς νῦν εὐδοκιμούσης συνηθείας ἀφεστηκώς. Πολλῷ ὅμως θαυμαστότερον, νομίζομεν, καὶ παραδοξότερον ὑμῖν θὰ φανῇ ἂν ἡ θρυλουμένη τοῦ ἀνδρὸς πολύχους σοφία ἀποδειχθῇ τοῦτ' αὐτὸ καπνὸς καὶ λῆρος οὖσα καὶ τὸ οὐρανόμηκες αὐτοῦ κλέος ἀπὸ παλαιοῦ καὶ σαπροῦ στήμονος ἠρτημένον. Ἐλπίζομεν δὲ σὺν θεῷ ὅτι καλῶς τοῦτο καὶ ἀμέμπτως δι' ἧς ἐπιχειροῦμεν ἐπικρίσεως τῆς ἑλληνικῆς αὐτοῦ χρηστομαθείας θὰ κατορθωθῇ καὶ ὅτι οὐ μόνον πᾶσα ἐκ τοῦ παραχρῆμα γενομένη ἀποδοκιμασία τῆς ἐντόνου καὶ δριμείας ἡμῶν γλώσσης θ' ἀποσοβηθῇ ἀλλὰ καὶ ἀπορία πολλοὺς ἴσως θὰ καταλάβῃ ἂν εἶνε ὅλως δυνατὸν ὁ τὸν πάνσοφον τοῦτον τοῦ πανεπιστημίου καθηγητὴν ἐν τοσαύτῃ ἀμαθίᾳ καταφωρῶν μολυνόμενον πρᾴως καὶ ἀοργήτως αὐτὸν νὰ ἐλέγχῃ, ὥς τις ἀναίσθητος καὶ τελέως ἀπαθής, καὶ πάσης αὐστηρότητος καὶ σκληρότητος στερρῶς ν' ἀπέχηται μηδαμῶς τὴν δεινοτάτην βλάβην ἀναλογιζόμενος τὴν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐκ τῆς ἀμαθίας αὐτοῦ γινομένην μηδ' ἐπὶ τοῖς ἀπρεπεστάτοις ἐπαίνοις ἀγανακτῶν τοῖς ἀναισχύντως εἰς αὐτὸν ἑκάστοτε λεγομένοις καὶ ταῖς ὑπερβαλλούσαις τιμαῖς ταῖς συχνάκις αὐτῷ ἀδικώτατα ἀπονεμομέναις.

Καὶ πρῶτον μὲν τῶν πλειόνων ἕνεκεν ὀλίγα τινὰ τῶν καταγελάστων ἁμαρτημάτων, ὧν γέμει ἡ προκειμένη χρηστομάθεια, ἐν συνόψει θὰ δηλώσωμεν διὰ βραχέων αὐτὰ ἐλέγχοντες ἢ καὶ ἁπλῶς ὑποδεικνύοντες· ἔπειτα δὲ χάριν τῶν περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διατριβόντων ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς ἀρξάμενοι κατὰ τάξιν καὶ ἐπιμελῶς τὰ ἐν αὐτῇ θὰ ἐπεξέλθωμεν ἅμα μὲν μηνύοντες τὸ πλημμελὲς ἅμα δὲ διδάσκοντες τὸ ὀρθόν, ἐνίοτε δὲ καὶ παρεκβάσεις μεταξὺ ποιούμενοι οὐχὶ πάντῃ ἀνωφελεῖς τοῖς νεωτέροις.

Οὐδείς, νομίζομεν, ἀγνοεῖ ὅτι τὸ δυναίμην εἶνε χρόνου ἐνεστῶτος καὶ ὅτι τὸ τῷ εἶνε ἀντωνυμία ἀόριστος καὶ ὅτι ὁ παρατατικὸς τοῦ εἶμι σχηματίζεται κατὰ τοὺς Ἀττικοὺς ἤ ἦ ἦν. Καὶ ὅμως ὁ Ῥαγκαβῆς περὶ μὲν τοῦ δυναίμην διδάσκει ὅτι εἶνε μέ-

σος ἀόριστος πρῶτος τῆς εὐκτικῆς (Χρηστομ. Τόμ. Α', σελ. 21), περὶ δὲ τοῦ τῳ ὅτι εἶνε αὐτὸ τὸ ἄρθρον ἀντὶ τῆς ἀπρος. (?) ἀντωνυμίας κείμενον (Τόμ. Α', σελ. 131), περὶ δὲ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ εἰμὶ ὅτι ὁ ἀττικὸς αὐτοῦ τύπος εἶνε ἤμην ἀντὶ τοῦ ἦν (Τόμ. Α', σελ. 8). Φανερὰ τοῖς πᾶσιν εἶνε ἡ τοῦ ἀπελήλανται σημασία ἐν τῷ ξενοφωντείῳ »Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον'' καὶ ἡ τοῦ ἀνατέτραπται ἐν τῷ λουκιανείῳ »Ἔνθα ὁ μὲν χρηστὸς ἀτεχνῶς εὐθὺς ἀνατέτραπται'' καὶ ἡ τοῦ ἀπωθοῦνται ἐν τῷ πλουταρχείῳ »Ἀλλὰ τὰς εἰς ἀπόθεσιν καὶ πλεονεξίαν (δωρεὰς) ἀγενεῖς [Κάλλιον ἀγεννεῖς] ἡγούμενοι καὶ ταπεινὰς ὅσαι φιλοτιμίας τινὸς ἀκερδοῦς ἔχονται καὶ λαμπρότητος οὐκ ἀπωθοῦνται''. Καὶ ὅμως ὁ Ῥαγκαβῆς τὸ μὲν ἀπελήλανται ἑρμηνεύει διὰ τοῦ ἐδιώκοντο (Τόμ. Α', σελ. 115), περὶ δὲ τοῦ ἀνατέτραπται λέγει ὅτι ὁ παρακείμενος σημαίνει τὸ συνήθως ἀνατρέπεται (Τόμ. Α', σελ. 246), περὶ δὲ τοῦ ἀπωθοῦνται ἀποφαίνεται ὅτι εἶνε μέσον ἀντὶ τοῦ ἀπωθοῦσι (Τόμ. Β', σελ. 28). Καὶ τὸ καταδεδουλωμέναι δὲ τὸ ἐν τῷ τοῦ Λυσίου ἢ Ψευδολυσίου »Ἄρχουσαι δὲ πολλῶν ἐθνῶν (αἱ Ἀμαζόνες) καὶ ἔργῳ μὲν τοὺς περὶ αὐτὰς καταδεδουλωμέναι κτέ.'' ἐκλαμβάνει ὁ θαυμάσιος Ῥαγκαβῆς ἀντὶ τοῦ Δουλώσασαι δι' ἑαυτῶν, διὰ τῶν ὅπλων των (Τόμ. Β', σελ. 187).

Ἐν αἰσωπείῳ τινὶ μύθῳ ὑπάρχει ἡ ἑπομένη ῥῆσις· »Λέοντι δ' ἐκεῖ περιτυχοῦσα κτέ.''. Σχολιάζων δ' ὁ Ῥαγκαβῆς τὸ περιτυχοῦσα γράφει »Τυγχάνω συντάσσεται δοτικῇ'' (Τόμ. Α', σελ. 24). Ἐν ἑτέρῳ τινὶ λέγεται »τοιοῦτον εὗρον ἕρμαιον, ἐξ οὗ καὶ ἀπόλλυμαι''. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τοῦ ἀσαφοῦς ἐξ οὗ ματαχειρίζεται ὁ Ῥαγκαβῆς τὸ κοινότερον »Διὰ τοῦ ὁποίου'' (Τόμ. Α', σελ. 27). Ἴσα δύναται παρὰ τῷ σοφῷ ἀνδρὶ τὸ »διὰ τοῦ ὁποίου ἀπόλλυμαι'' καὶ τὸ »ἐξ οὗ ἀπόλλυμαι''! Γνωστότατον εἶνε ὅτι πολλάκις πρὸς ἔντονον ἀπόφασιν λαμβάνεται καταφατικὸς ἐρωτηματικὸς λόγος καὶ τοὐναντίον πρὸς ἔντονον κατάφασιν ἀποφατικὸς ἐρωτηματικὸς λόγος. Οὐδεμίαν ἄρα δυσκολίαν παρέχει τὸ ἐν τῷ μύθῳ τοῦ νοσοῦντος κόρακος »Τίς σε, ὦ τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει; τίνος γὰρ κρέας ὑπὸ σοῦγε οὐκ ἐκλάπη;''. Ἀλλ' ὁ Ῥαγκαβῆς ἐλλιπῆ τὴν ῥῆσιν νομίζων δεξιώτατα διὰ τοῦ ἑξῆς εἰς τὸν σύνδεσμον γὰρ σχολίου ἀναπληροῖ τε καὶ διασαφεῖ· »Αἰτιολογικὸς τοῦ ὑπονοουμένου: Φημὶ δὲ τοῦτο, ἢ οὐκ ἐλεήσουσί σε'' (Τόμ. Α',

σελ. 24). Πολλῷ τούτων παραδοξότερα ἀναγινώσκονται ἐν τοῖς πρὸς ἑρμηνείαν ἄλλου τινὸς μύθου σεσημειωμένοις. Παρατιθέμεθα ὅλον ἐνταῦθα τὸν μῦθον τοῦτον ὅπως φέρεται παρὰ τῷ Ῥαγκαβῇ γεγραμμένος παρεμβάλλοντες ἐκασταχοῦ καὶ τὰς πολυτίμους αὐτοῦ σημειώσεις. »Κύων κρέας φέρων [Κρατῶν εἰς τὸ στόμα] ποταμὸν διέβαινε· θεασάμενος δὲ τὴν ἑαυτοῦ σκιὰν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ὑπέλαβεν ἕτερον κῦνα εἶναι [Τὴν σκιὰν ὑπέλαβεν εἶναι ἕτερον κῦνα] κρέας κατέχοντα. Καὶ ἀφεὶς τὸ ἴδιον, ὥρμησε τὸ ἐκείνου [Τὸ κρέας ἐκείνου] λαβεῖν· ἀπώλεσε δὲ ἀμφότερα· τὸ μὲν γὰρ [Τὸ μὲν γὰρ ἦν (κρέας τὸ τῆς σκιᾶς)] οὐκ ἦν, ὃ [Ἐκεῖνο, ὅ] δὲ τοῦ ῥεύματος κατεσύρετο" (Τόμ. Α', σελ. 23). »Τὸ μὲν γὰρ ἦν (κρέας τὸ τῆς σκιᾶς)"! »Ἐκεῖνο, ὅ"! Παρατηρητέον δ' ὅτι δὶς τὸν ταλαίπωρον κύνα διὰ τὴν εὐήθειαν πάντως περιέσπασεν ὁ γλυκὺς Ῥαγκαβῆς, καθάπερ καὶ τοὺς προσηνεῖς ἀλλαχοῦ τῆς Μελίτης κύνας γράφων »Τῆς Μελίττης (Μάλτας) διότι οἱ κῦνες ἐκεῖνοι εἰσι κολακευτικοί" (Τόμ. Α', σελ. 12. Τὸ Μελίττης καὶ τὸ Μελιτταῖος εἶνε κατὰ τὴν τοῦ Ῥαγκαβῆ ὀρθογραφίαν). Καὶ τῶν κυνῶν μὲν ἔργον εἶνε νὰ λάβωσι τὴν πρέπουσαν παρὰ τοῦ Ῥαγκαβῆ δίκην κατὰ τὸν παρ' αὐτοῖς νόμον. Ἡμῖν δ' ἂς ἐπιτραπῇ ὀλίγα τινὰ ἐνταῦθα νὰ μνημονεύσωμεν τῶν μυρίων τῆς περὶ τοὺς τόνους ὀλιγωρίας ἐν τῇ χρηστομαθείᾳ αὐτοῦ παραδειγμάτων. »Οὐ χρυσοῖς δ' ἀνδριάσιν" (Τόμ. Α', σελ. 2). »Νόει, καὶ τότε πράττε" (Τόμ. Α', σελ. 7. Πρβ. καὶ σελ. 146: ἔπεισαν Λύσανδρον, φρουροὺς σφίσι ξυμπράξαι ἐλθεῖν). »Τεθνᾶναι κρεῖττον" (Τόμ. Α', σελ. 9. Πρβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 67: ἐπύθοντο τεθνᾶναι τὸν Κίμωνα). »Σχολαστικὸς ποταμὸν βουλόμενος περάσαι" (Τόμ. Α', σελ. 12). »Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους δεικνῦναι, ὅμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς διὰ λύχνου τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις δεικνῦναι" (Τόμ. Α', σελ. 16. Πρβ. καὶ σελ. 116: οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνῦναι). »Ἄγις ὁ βασιλεὺς ἔφη" (Τόμ. Α', σελ. 17. Πρβ. καὶ σελ. 143: Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πρὸς Ἄγιν, καὶ: ἔπεμψαν πρέσβεις παρὰ Ἄγιν, καὶ σελ. 144: ὄντα οἷά περ καὶ πρὸς Ἄγιν, καὶ σελ. 145: Ἄγις δ' ἐκ τῆς Δεκελείας κτέ.). »Καρκῖνος ἀπὸ θαλάσσης ἀναβάς" (Τόμ. Α', σελ. 22. Πρβ. καὶ σελ. 23: Ἡ μήτηρ πρὸς τὸν καρκῖνον). »Γαλὴ εἰς ἐργαστήριον εἰσελθοῦσα χαλκέως" (Τόμ. Α', σελ. 27). »Τιθὴν [Οὕτω] ἐλύπει δακρύον παιδίον" (Τόμ. Α', σελ. 28).

»Ἡ δὲ πρεσβύτις ἐγκραγοῦσα" (Τόμ. Α', σελ. 33). »Τὸ τετυφωμένον, ἀντὶ τὸν τύφον" (Τόμ. Α', σελ. 41. Πρβ. καὶ σελ. 50: Καὶ τὸν τύφον ἀπόρριψον, καὶ σελ. 51: καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου καὶ τὸν τύφον). »Καὶ δι' ἀπορίαν ἐμπίπτων ὁ ξιφίας ἰχθῦσι" (Τόμ. Α', σελ. 44). »ἐνέσται τότε ἀποκερδάναι" (Τόμ. Α', σελ. 48). »οὐ δύνανται ἑλκῦσαι" (Τόμ. Α', σελ. 95. Πρβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 277: καὶ ἑλκῦσαι πνεῦμα). »Λύπαι (ἔφη), καὶ Ὀδύναι" (Τόμ. Α', σελ. 96. Πρβ. καὶ σελ. 210: ὅτι λύπαι ἄρα ἦσαν). »κελεύει αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι" (Τόμ. Α', σελ. 97. Πρβ. καὶ σελ. 117: ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρίψαι, καὶ σελ. 96: δοκοῦσι τετρίφθαι). »Καὶ συνωνούμενος δὲ κρηπίδας" (Τόμ. Α', σελ. 101. Πρβ. καὶ σελ. 108: ἐπὶ κρηπίδος ὑψηλῆς). »ὅτ' ἂν [Οὗτω] ἐκδῷ θοιμάτιον ἐκπλύναι" (Τόμ. Α', σελ. 104). »ὅσον τὸ στίφος τῶν ἱππέων ἔστηκε [Οὗτω] συντεταγμένον" (Τόμ. Α', σελ. 129. Πρβ. καὶ σελ. 130: προὐκίνησαν τὸ στίφος). »καὶ ὑμῖν εὔνοι" (Τόμ. Α', σελ. 181). »ὀφρῦσί τε ἀπογεισῶσαι" (Τόμ. Α', σελ. 191). »καὶ κῦβοι, καὶ κῶμοι" (Τόμ. Β', σελ. 94). »διὰ πολλῶν ἤδη γεγυμνᾶσθαι πραγμάτων" (Τόμ. Β', σελ. 233). »καὶ ἀνακαθάραι ἱκανῶς τὴν διάνοιαν" (Τόμ. Β', σελ. 275).

Τὴν σαφεστάτην καὶ οὐδεμιᾶς ἴσως ἐξηγήσεως δεομένην ῥῆσιν »Ὦι ὀλίγον οὐχ ἱκανόν, ἀλλὰ τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν" διαλευκαίνει ὁ Ῥαγκαβῆς ἑρμηνεύων τὸ ᾧ διὰ τοῦ ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον (Τόμ. Α', σελ. 39). Ὅτι δ' ἡ προσθήκη τῆς ἀντωνυμίας ἐκεῖνος, ὑπαρχούσης ἐν τοῖς ἑξῆς τῆς τούτῳ, εἶνε ἀτοπωτάτη καὶ ὅτι ἡ κατ' ὀνομαστικὴν θέσις αὐτῆς ἄνευ ἀποδόσεως εἶνε καταγελαστοτάτη οὐδ' αἰσθάνεται τὸ παράπαν ὁ δαιμόνιος ἀνήρ. Ἀλλαχοῦ ὑπομνηματίζων τὸ τοῦ Ξενοφῶντος »εὐθὺς (ὁ Κῦρος), οἷα δὴ παῖς φιλόστοργος ὢν φύσει, ἠσπάζετό τε αὐτὸν κτέ." οὕτω τὴν χρῆσιν τοῦ οἷα ἀναπτύσσει καὶ διευκρινεῖ· »Ὡς, Ἑλλ. Ἐποίει οἷα ἔδει ποιεῖν" (Τόμ. Α', σελ. 120). Λεπτολόγος, ὡς φαίνεται, ὁ ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκριβὴς τῶν πραγμάτων ἐρευνητὴς ἀνάξιον ἑαυτοῦ νομίζει νὰ μὴ φιλοσοφῇ ἐνίοτε καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῶν παραδοξοτέρων χρήσεων. Καὶ εἶνε μὲν καθόλου αἱ τοιαῦται παρατηρήσεις παντάπασιν ἀλυσιτελεῖς τοῖς παισίν· ἐὰν δ' ἀλόγως καὶ ἀστόχως γίνωνται, τοῖς τε παισὶ βλάβην οὐκ ὀλίγην φέρουσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀηδίαν πολλὴν προξενοῦσι. Τίς ἀληθῶς δὲν καταλαμβάνεται ὑπὸ βδελυγμίας ἀναγινώσκων τὴν ξενοφώντειον

ῥῆσιν ὅπως ὑπὸ τοῦ Ῥαγκαβῆ παραγεμίζεται; »Εὐθὺς ἐποίει οἷα δὴ ἔδει ποιεῖν παῖς φιλόστοργος ὢν φύσει κτέ.''! Καὶ τὸ τοπικὸν δ' ἐπίρρημα οὗ (= ὅπου) δὲν παρέρχεται ἐν σιωπῇ ὁ ἀκριβολόγος Ῥαγκαβῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τὴν θεωρητικὴν αὐτοῦ δεινότητα ἐπιδεικνύμενος ὑπομιμνήσκει ὅτι εἶνε ἀντὶ τοῦ »('ΕΦ') οὗ (τόπου)'' (Τόμ. Α', σελ. 141). Προθέσεως ἔλλειψιν φαντάζεται ὁ Ῥαγκαβῆς καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖν τινός τι ἐκδεχόμενος ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν τινος διά τι. Τοὐλάχιστον τὸ τοῦ Λουκιανοῦ »καὶ ἐνίοτε οἷς αὐτός τις ἔνοχός ἐστι, ταυτὶ φθάσας κατηγόρησε τοῦ πλησίον'' κατὰ τοῦτον συμπληροῖ τὸν τρόπον· »Κατηγόρησε ταυτὶ (δι' αὐτὰ ἐκεῖνα), (ἐΦ') οἷς αὐτός ἐστιν ἔνοχος'' (Τόμ. Α', σελ. 251. Χαρίεν εἶνε καὶ τὸ »ἐΦ' οἷς αὐτός ἐστιν ἔνοχος''). Λαμπρότατα δὲ τὸ εὐμήχανον καὶ εὑρετικὸν τοῦ ἀνδρὸς φαίνεται ἐν τῇ ἐξηγήσει τῆς τοῦ Ἱεροκλέους ῥήσεως »Σχολαστικὸς ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ ἐξιὼν κτέ.''. Ἀμφιβάλλομεν ἂν ὑπάρχῃ τις οὕτως εὔστοχον καὶ πιθανὴν τῆς προθέσεως ἐν ἑρμηνείαν δυνάμενος νὰ ἐπινοήσῃ, ὡς εἶνε ἡ τοῦ ἡμετέρου Ῥαγκαβῆ διδάσκοντος ὅτι τὸ ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ ἐξιὼν δηλοῖ »Ὄχι ἐξελθὼν εἰς τὸν ἀγρόν του, ἀλλ' ἐξελθὼν νὰ περιέλθῃ ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ του, διότι ἡ ἐν μετὰ δοτικῆς σημαίνει ὄχι τὴν εἰς τόπον ἀλλὰ τὴν ἐντὸς τόπου κίνησιν'' (Τόμ. Α', σελ. 15). Παλαμηδικόν γε τοῦτο τοὐξεύρημα. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ σημειώσει τῇ γεγραμμένῃ εἰς τὸ ξενοφώντειον »Πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι'' δὲν ἔχει τις νὰ μεμφθῇ ὡς στερίφην καὶ μωρολογίας ἄγονον τὴν διάνοιαν τοῦ Ῥαγκαβῆ. Ταῦτα λέγει ὁ ἑρμηνευτὴς ἑρμηνεύων τὸ χωρίον· »Μᾶς ἐφαίνετο ὅτι ἐγνωρίσαμεν. Τὸ Ἐδοκοῦμεν εἰς παρατατικὸν ἀντὶ ἐνεστῶτος, διότι ὄχι αὐτὸ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτώμενον ἀπαρέμφατον ἐμφαίνει παρῳχημένον χρόνον. Μᾶς φαίνεται ὅτι ἐγνωρίσαμεν'' (Τόμ. Α', σελ. 112)!

Συνήθης τοῖς πεζολόγοις καὶ τοῖς πᾶσι γνώριμος εἶνε ἡ ἀντὶ δεικτικῆς ἀντωνυμίας χρῆσις τοῦ ἄρθρου ἐν τῇ ῥήσει καὶ τόν. Ὁ Ῥαγκαβῆς ὅμως σχολιάζων τὸ τοῦ Ξενοφῶντος »καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι'' γράφει »Ἀντὶ δεικτικῆς ἀντωνυμίας αὐτόν, ὡς παρὰ ποιηταῖς'' (Τόμ. Α', σελ. 122). Ἀλλαχοῦ ἀναγινώσκεται παρὰ τῷ Ξενοφῶντι »ὁπότε μὲν κατασταθείην τοῦ ἁρμόττοντος κριτής''. Ποιούμενος δὲ λόγον περὶ τοῦ κατασταθείην ὁ δεινὸς ἑρμηνευτὴς ἀποφαίνεται ὅτι »Ἡ εὐκτικὴ διὰ τὸ ἀμφίβολον, κατ' ἔλλειψιν τοῦ ἄν'' (Τόμ. Α', σελ. 124). Ἄτοπον τοῦτο πάντως

εἶνε. Ἀλλὰ πολλῷ ἡμῖν ἀτοπώτερον φαίνεται ὅτι καὶ ἐφ' ὑποτακτικῆς ἐγκλίσεως παραλαμβάνει ἔξωθεν τὸν ἂν ὁ Ῥαγκαβῆς. Ἐξηγούμενος τὴν λουκιάνειον ῥῆσιν »οὐδεὶς γάρ, ὢν ἀγαθός, κακῶν αἴτιος γένηται τῷ πλησίον" (ἧς ἡ ὀρθὴ γραφὴ εἶνε »οὐδεὶς γὰρ ἂν ἀγαθὸς κακῶν αἴτιος γένοιτο τῷ πλησίον") τὴν ἑξῆς εἰς τὸ γένηται γράφει παρατήρησιν· »Γένηται ἄν· ἤθελε γίνει" (Τόμ. Α', σελ. 245. Ἀντὶ δὲ τοῦ »ἤθελε γίνει" ὀρθότερον εἶνε νὰ γράφηται »ἤθελε γείνη"). Ἀστεῖα εἶνε καὶ ἡ εἰς ἄλλο τι τοῦ Λουκιανοῦ χωρίον σημείωσις τοῦ ἀνδρός. Λέγεται παρὰ τῷ Λουκιανῷ ὅτι ὁ Ἀπελλῆς »οὐδὲ τὸν Θεοδότων ὅστις ἦν ἐγίγνωσκεν ἢ καθ' ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὕπαρχον εἶναι". Ὁ δὲ Ῥαγκαβῆς σχολιάζων τὸ σαφέστατον τοῦτο χωρίον οὕτως αὐτὸ παρερμηνεύει· »Οὐκ ἐγίγνωσκεν ἢ καθ' ὅσον ἤκουε τοῦ Πτολεμαίου (παρὰ τοῦ Πτολεμαίου. τὰ αἰσθήσεως σημαντικὰ γενικῇ) εἶναι τινά" (Τόμ. Α', σελ. 243). Καὶ τὸ ἀπλούστατον δὲ »Ἐρωτηθεὶς τί ποιῶν Κύων καλεῖται" κατὰ τὸν ἑξῆς σπαράττει τρόπον θέλων δῆθεν νὰ σαφηνίσῃ· »Τί κάμνει αὐτός, ὥστε νὰ καλεῖται [Οὕτω] Κύων" (Τόμ. Α', σελ. 37).

Τὸ παρ' Ὁμήρῳ ἐρείομεν, »ἀλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα", ἐκλαμβάνει ὁ Ῥαγκαβῆς ὡς ὑποτακτικὴν τοῦ ἔρομαι (Τόμ. Δ', σελ. 4 »Ἐρείομεν] ἐρείωμεν, ὑποτ. τοῦ ἔρομαι"). Τὸ δὲ ἐΐκτην, »ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην", εἶνε κατ' αὐτὸν ἀντὶ τοῦ ἐοικάτην (Τόμ. Δ', σελ. 6). Ποιούμενος λόγον ὁ σοφὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ παρ' Ἡροδότῳ »καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι" γράφει »Ἰων. ἐλλήψεσθαι, ἐκ τοῦ Ἐλλαμβάνω· νὰ βοηθηθῶσι" (Τόμ. Γ', σελ. 275). Σχολιάζων δὲ τὸ αἴκε τὸ ἐν τῇ τοῦ Πολυκρατίδα πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τοῦ βασιλέως ἀποκρίσει »Αἴκε [Γραπτέον μᾶλλον αἴκα] τύχωμεν, κτέ." λέγει »Δωρικῶς ἀντὶ Εἰ μὲν, Ἐὰν μέν" (Τόμ. Α', σελ. 34).

Καίτοι δ' οὐδεμίαν οὐδὲ περὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐμπειρίαν ἔχει ὁ ἡδὺς Ῥαγκαβῆς, ἐπιβάλλεται ὅμως ἐνίοτε καὶ νὰ θεραπεύσῃ χωρία, ἅπερ παρεφθαρμένα αὐτῷ φαίνονται. Ἐκ τῶν ἑξῆς δύο παραδειγμάτων ἀρκούντως θὰ δηλωθῇ, νομίζομεν, ἡ κόρυζα ἡ τὴν κριτικὴν τοῦ Ῥαγκαβῆ ῥῖνα πληροῦσα. Παρ' Αἰλιανῷ ἀναγινώσκεται »ἀλλ' εὖ μάλα τοῖς κέντροις βιαίως ἐμπεσοῦσαι διαλοῶσι τὸν λῃστήν". Ὁ δὲ Ῥαγκαβῆς πλημμελὲς νομίζων τὸ διαλοῶσι εἰκάζει »Ἴσως γραπτέον: Δὴ ἀλοῶσι, κτυπῶσι δυνατά" (Τόμ. Α', σελ. 41). Παρὰ Πλουτάρχῳ

λέγεται »προσποιούμενος δὲ τῶν προτέρων μεταμέλειν αὐτῷ". Ὁ δὲ Ῥαγκαβῆς ἀποφαινόμενος περὶ τῆς τοῦ μεταμέλειν συντάξεως ὅτι »Συνήθως τὸ Μεταμέλει πρὸς αἰτιατικήν" ἐπιφέρει »Ἴσως τὸ τῶν προτέρων" (Τόμ. Β', σελ. 30). Πολλῷ κάλλιον θὰ ἐποίει ὁ κριτικὸς ἀνήρ, ἂν περὶ μὲν τούτων καὶ τῶν τοιούτων μὴ ἐματαιοπόνει, ἐφρόντιζε δ' ἐν τοῖς προφανῶς ἡμαρτημένοις ν' ἀποκαταστήσῃ ἢ τοὐλάχιστον μνημονεύσῃ τὴν γνωστὴν ἤδη οὖσαν ὀρθὴν γραφὴν εἴτ' ἐξ ἀντιγράφων εἰλημμένην εἴτ' ἐξ εἰκασίας εὑρημένην. Δυστυχῶς ὅμως ἐν πλείστοις τῆς χρηστομαθείας αὐτοῦ τόποις ἀπαντῶσι πλημμελεῖς γραφαί, ἀνθ' ὧν πρὸ πολλοῦ αἱ ὀρθαὶ ἐφάνησάν τε καὶ παρεδέχθησαν· ὁ δ' ἐν σκότει πλανώμενος Ῥαγκαβῆς οὐ μόνον οὐδεμίαν συνήθως τῶν ὑγιῶν γραφῶν μνείαν ποιεῖται, ἀλλὰ καὶ προχειρότατα τὴν ἐξήγησιν τῶν οὐδεμιᾶς ἐξηγήσεως ἀλλὰ θεραπείας δεομένων ἀναλαμβάνει προφερόμενος ὅ τι ἂν αὐτῷ ἐπέλθῃ (εἶνε δ', ὡς πολλάκις εἴδομεν, κατὰ τοῦτο ἀπαράμιλλος ὁ ἀνήρ). Ἓν παράδειγμα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκείτω. Παρὰ Θουκυδίδῃ (Ε', 79) ἀναφέρεται συνθήκη τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀργείων, ἐν ᾗ κοινῶς ἀναγινώσκεται »ταὶ δὲ ἄλλαι πόλιες ταὶ ἐν Πελοποννάσῳ, κοινᾶν ἐόντων τᾶν σπονδᾶν καὶ τᾶν ξυμμαχιᾶν, αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλιες, τὰν αὐτῶν ἔχοντες, καττὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας". Ἡ ῥῆσις αὕτη φέρεται ἀπαραλλάκτως καὶ παρὰ τῷ Ῥαγκαβῇ γεγραμμένη (Τόμ. Γ', σελ. 287), ὅστις οὐδὲν ὑποπτεύων περὶ μὲν τοῦ »κοινᾶν ἐόντων" γνωματεύει ὅτι εἶνε »Ἀρσενικὴ ἀντὶ θηλυκῆς γενικῆς οὐσῶν", εἰς δὲ τὸ αὐτοπόλιες γράφει τὸ ἑξῆς σχόλιον· »Ὑπεννοεῖται ἐόντων, ἔστωσαν". Λῆροι καὶ φλήναφοι. Ἡ ὀρθὴ τοῦ χωρίου γραφὴ εἶνε »ταὶ δὲ ἄλλαι πόλιες ταὶ ἐν Πελοποννάσῳ κοιναν ε ό ν τ ω ν [Δωρικῶς ἀντὶ κοινωνούντων] τᾶν σπονδᾶν καὶ τᾶν ξυμμαχιᾶν [Κόβητος *Var. Lect.* σελ. 17: τᾶς ξυμμαχίας], κτέ.", ὡς πρὸ πολλοῦ παρετήρησεν ὁ περίφημος Βαλκενάριος (Εὐριπ. Φοιν. 196, σελ. 65).

Οὕτως ἀκριβῶς ὁ δαιμόνιος ἀνὴρ γινώσκει τί τὸ οὔπω καὶ τί τὸ οὐκέτι δηλοῖ, ὥστε τῷ ἑτέρῳ τὴν δύναμιν τοῦ ἑτέρου ἀποδοὺς γράφει »Τὰ παρεληλυθότα οὔπω εἰσί, τὰ δὲ μέλλοντα οὐκέτι" (Τόμ. Λ', σελ. 9). Οὐδένα, νομίζομεν, λανθάνει ὅτι τὸ μισόχρηστος δὲν δύναται ἄλλο τι νὰ σημαίνῃ ἢ μισῶν τοὺς χρηστούς, ὡς τὸ μισοπόνηρος οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μισῶν τοὺς πονηρούς. Ὁ Ῥαγκαβῆς ὅμως εἰς ἑαυτόν, ὡς φαίνεται, ἀποβλέπων τὸ παρὰ Ξενοφῶντι μισοχρηστότατος, »Σὺ γὰρ

δὴ ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος ἐνομίζου, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι", ἑρμηνεύει διὰ τοῦ »Μισητότατος τοῖς χρηστοῖς" (Τόμ. Α', σελ. 152). Ἐν ἄλλῳ τοῦ Ξενοφῶντος τόπῳ λέγεται »Καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσειαν· ἢν δέ τι δεήσῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου". Ὁ δὲ Ραγκαβῆς τὴν ἑπομένην εἰς τὸ τὸ ἄριστον γράφει παρατήρησιν· »Ἄριστον ἦν καὶ τὸ γεῦμα τὸ μεσημερινόν, ἀλλὰ γενικῶς καὶ πᾶν φαγητόν" (Τόμ. Α', σελ. 117). Κατάφωρος δὲ μάλιστα ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπερισκεψία καὶ ἀσυνεσία γίνεται ἐν οἷς περὶ τοῦ μανδραγόρα μωρολογεῖ. Ἐν τῷ Τίμωνι τοῦ Λουκιανοῦ ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ῥῆσις· »ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδεις". Τί δὲ σημαίνει τὸ ὑπὸ μανδραγόρα (= ὑπὸ μανδραγόρου) εἶνε παντὶ εὔδηλον. Ἀλλαχοῦ μεταχειρίζεται ὁ Λουκιανὸς τὸ ἐκ μανδραγόρου (Δημοσθ. Ἐγκωμ. § 36 »Ἀλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας". Πρβ. καὶ Πρὸς τὸν Ἀπαίδ. § 23 »οἴει τοσοῦτον μανδραγόραν κατακεχύσθαι αὐτοῦ κτέ.;". Πλάτ. περὶ Πολιτ. ς', σ. 488, γ' »τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μανδραγόρᾳ ἢ μέθῃ ἤ τινι ἄλλῳ ξυμποδίσαντες κτέ.". Δημοσθέν. Φιλιππ. Δ', § 6, σ. 133 »ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἤ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις", κτλ.). Τί δὲ διδάσκει ὁ χρηστὸς Ραγκαβῆς; Ἐκδοὺς κατὰ δοτικὴν ὑπὸ μανδραγόρᾳ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ μανδραγόρας εἶνε »Φυτὸν ναρκωτικόν, τὸ ὁποῖον ὑπετίθετο προξενοῦν νάρκωσιν εἰς τοὺς κοιμωμένους ὑπὸ τὴν σκιάν του, καθὼς τώρα νομίζεται ὁ Φλόμος" (Τόμ. Α', σελ. 225. Ἀντὶ δὲ τοῦ ὑπετίθετο προξενοῦν θὰ ἦτο κάλλιον νὰ γραφῇ: ἐνομίζετο ὅτι προὐξένει). Πρὸς ταῦτα οὐδόλως παράδοξον φαίνεται ὅτι τὴν ῥοιὰν καὶ τὴν μηλέαν εἰς ἄνθη μεταβάλλει ὁ πανεπιστήμων ἀνὴρ ἐν τῷ αἰσωπείῳ μύθῳ, ἐν ᾧ παρίστανται τὰ δένδρα ταῦτα περὶ κάλλους ἐρίζοντα. Ἀκούσατε, ὦ φίλοι ἀναγνῶσται, τὴν σημείωσιν τοῦ Ραγκαβῆ. »Ἂς παύσωμεν! Ἡ βάτος ἐμπεριλαμβάνει καὶ ἑαυτὴν εἰς τὴν ἔριν, ὡς ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ συγκριθῇ μὲ τὰ κάλλιστα τῶν ἀνθέων" (Τόμ. Α', σελ. 24).

Πάντες ἐνομίζομεν ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Λυσίου ἐκαλεῖτο Κέφαλος, καθάπερ καὶ αὐτὸς ὁ ῥήτωρ μαρτυρεῖ ἐν τῷ κατ' Ἐρατοσθένους (§ 4 »Οὗμὸς πατὴρ Κέφαλος ἐπείσθη μὲν ὑπὸ Περικλέους κτέ.").

Παρὰ τοῦ Ῥαγκαβῆ ὅμως μανθάνομεν ὅτι ὁ Δημοκράτης ἦτο »Ἀθηναῖος, ὁ πατὴρ τοῦ ῥήτορος Λυσίου" (Τόμ. Α', σελ. 18. Πρβ. καὶ Σκ. Βυζάντιον Λεξ. τῶν Κυρ. Ὀνομ. σελ. 48 »Δημοκράτης, ους (ὁ), πατὴρ τοῦ Λυσίου, συμπρεσβεύσας μετὰ τοῦ Δημοσθ. εἰς τὰς Θήβας"). Ὁ δυστυχὴς Ἀντισθένης ὁ κυνικὸς φιλόσοφος γίνεται παρὰ τῷ Ῥαγκαβῇ Σκύθης (Τόμ. Α', σελ. 15 »Ἀντισθένης ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς κτέ."). Ὁ δὲ Κρατερὸς [1]) νομίζεται ὑπ' αὐτοῦ ἄγνωστος συγγραφεύς (Τόμ. Β', σελ. 51 »Ἄγνωστος συγγραφεὺς συλλέξας ψηφίσματα"). Πολυθρύλητος καὶ τοῖς πᾶσι γνώριμος εἶνε ἡ αἰτία τῆς τοῦ Αἰσχίνου φυγῆς. Ἀλλ' ὁ Ῥαγκαβῆς, ὡς ἄλλα πολλὰ πασίγνωστα, οὕτω καὶ αὐτὴν ἀγνοῶν ἀναφέρει ἀφελέστατα ἐν τῇ συντομωτάτῃ τοῦ ἀνδρὸς βιογραφίᾳ ὅτι »ἀντεπολιτεύετο κατὰ τοῦ Δημοσθένους, καὶ κατηγορηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὡς Φιλιππίζων, ἐξωρίσθη" (Τόμ. Β', σελ. 283). Τὸ πάντων ὅμως αἴσχιστον καὶ ἐπονειδιστότατον εἶνε ὅτι οὐδ' αὐτῆς τῆς Ἰλιάδος τὴν ὑπόθεσιν γινώσκει ὁ ἐπιφανὴς τοῦ πανεπιστημίου καθηγητής! Κατ' αὐτὸν »Ἡ κοινοτέρα γνώμη θέλει τὸν Ὅμηρον ἀκμάσαντα ὀλίγον μετὰ τὰ Τρωϊκά, 907 Π. Χ. [Ὁ μεταξὺ τῶν Τρωϊκῶν καὶ τοῦ 907 π. Χ. χρόνος ὀλίγος φαίνεται τῷ Ῥαγκαβῇ!]. Ἔγραψε δὲ δύο μεγάλα ποιήματα, ἕκαστον [Ἀκριβέστερον ἑκάτερον] ἐξ εἰκοτεσσάρων [Οὕτω] ᾀσμάτων, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, περιγράφων εἰς τὸ μὲν τὴν ἅλωσιν τῆς Τρῳάδος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸ δὲ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσέως ἀπὸ Τρῳάδος εἰς Ἰθάκην [Περὶ τῆς πλάνης οὐδεὶς λόγος]· προσέτι δὲ καί τινας ὕμνους" (Τόμ. Δ', σελ. 1). Διαλαμβάνων δὲ καὶ περὶ τοῦ μέτρου τοῦ Ὁμήρου (Αὐτόθι) διδάσκει ὅτι »Ὁ στίχος τοῦ Ὁμήρου εἶναι ὁ λεγόμενος ἡρωϊκὸς ἑξάμετρος, συγκείμενος ἀπὸ ἓξ πόδας, ὧν οἱ τέσσαρες πρῶτοι δάκτυλοι (— υυ) ἢ σπονδεῖοι (——), ὁ πέμπτος ἀφεύκτως δάκτυλος, καὶ ὁ ἕκτος σπονδεῖος ἢ τροχαῖος (— υ)". Τί λέγεις, ὦ μετρικώτατε Ῥαγκαβῇ; Ὁ πέμπτος ποὺς εἶνε ἀφεύκτως δάκτυλος, οὐδαμῶς δὲ σπονδεῖος; Ἀλλὰ πολλοὶ τοῦ Ὁμήρου στίχοι βοῶσιν ὅτι οὐδὲ τὰ πρῶτα τῆς μετρικῆς ἐφρόντισας νὰ μάθῃς.

οὕνεκα τὸν Χρύσην ἠτίμησ' ἀρητῆρα.
Ὦ Ἀχιλεῦ, κέλεαί με, Διὶ φίλε, μυθήσασθαι.
Αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι.

---

[1]) Τινὲς τονίζουσι Κράτερος, περὶ οὗ ἀλλαχοῦ.

Οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητάων.
οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα.
αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας· ὄφρ' εὖ εἰδῇς.
στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν.
Τίπτ' αὖτ', αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, εἰλήλουθας;
χρὴ μὲν σφωΐτερόν γε, θεά, ἔπος εἰρύσσασθαι.
οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι.

Κτλ. Ἰλ. Α, 11, 74, 107, 152, 157, 185, 189, 202, 216, 226, κτλ.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶνε ὅσα προὐτιθέμεθα νὰ γράψωμεν εἰς τοὺς πολλοὺς ἀποβλέποντες, οἵτινες ἄλλος δι' ἄλλην αἰτίαν δὲν δύνανται ν' ἀναγινώσκωσι τὰς μακρὰς καὶ λεπτομερεῖς ἐπικρίσεις τὰς γεμούσας μάλιστα ἀτερπῶν γλωσσικῶν ἐρευνῶν. Νομίζομεν δ' ὅτι ἱκανὰ ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ πλείω τῶν ἱκανῶν ἐγράψαμεν. Οὐδὲν δ' ἄλλο ἔχομεν ἐνταῦθα νὰ εἴπωμεν εἰ μὴ ὅτι μεγάλως ἀποροῦμεν καὶ θαυμάζομεν πῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὁ οὐδὲν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ πραγμάτων ἐπιστάμενος οὐδὲ φροντίσας ὅλως νὰ μάθῃ τολμᾷ ἐνίοτε καὶ τοιαύτας σημειώσεις νὰ γράφῃ, ὁποῖαι εἶνε αἱ ἑξῆς. »Οἱ διδάσκαλοι, δὲν μένει ἀμφιβολία ὅτι, θέλουν προδιαθέτει τοὺς μαθητὰς περὶ τῶν σφαλμάτων, ὅσα ἡ ἄγνοια τῆς φυσικῆς Ἱστορίας ἔπειθε τοὺς παλαιοὺς συγγραφεῖς νὰ δέχωνται ὡς ἀληθείας, καθὼς καὶ τὸ περὶ τῶν κέντρων τῆς μελίσσης [Οὕτω], τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστὸν, ἐναπολείπουσαι αὗται [τῆς μελίσσης, αὗται] συνήθως εἰς τὴν πληγὴν, συναποθνήσκουσι τῇ ἀποβολῇ αὐτῶν" (Τόμ. Α', σελ. 41). »Εἰς πόσους ἠμπορεῖ (ἀλήμων!) νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ δηκτικωτάτη αὕτη καὶ ἁπλουστάτη ἔκφρασις τοῦ φιλοσόφου" (Τόμ. Γ', σελ. 192). Ὦ μεγίστη τῶν θεῶν νῦν οὖσ' ἀναίδεια! Ἀλλὰ πᾶς τις θὰ πεισθῇ, ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ δηκτικωτάτη καὶ ἁπλουστάτη ἔκφρασις τοῦ φιλοσόφου »ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὔ" εἰς τὸν Ῥαγκαβῆν μάλιστα δύναται προσφυῶς νὰ ἐφαρμοσθῇ.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν κατὰ τάξιν καὶ κατὰ πλάτος ἐπίκρισιν τῆς προκειμένης χρηστομαθείας στοχαζόμενοι μάλιστα τῶν περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀσχολουμένων· καὶ ἐξετάζομεν πρῶτον τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῆς ἔχουσαν οὕτως·